

Ders : 185**Konu : MEKKE DÖNEMİ ve DAVET**

MEKKE'DE GİZLİ DAVET

Resûlullah (s.a.v.)'e ilk iman eden kişi Hz. Hatice (r.a.)'a idi. Ancak Cebrâil (a.s.)'i merak ediyor, ilahi mesajı nasıl ulaştırdığını öğrenmek istiyordu. Bu sebeple Resûlullah (s.a.v.)'e şöyle dedi:

- "Yâ Resûlallah, Cebrâil'i çok merak ediyorum, geldiğinde bana haber verir misin? Hz. Peygamber (s.a.v.):

- "Olur"dedi.

Bir gün Cebrâil (a.s.) vahyi getirince, Resûlullah (s.a.v.) O'nun gelişini Hatice (r.a.)'ya bildirdi. Hz. Hatice, Cebrâil'i göremeyince hayretle:

- "Şimdi Cebrâil evimizde mi?" diye sordu. Resûlullah (s.a.v.) de:

- "Evet, şurada duruyor." dedi.

Hz. Hatice, Resûlullah (s.a.v.)'e:

- "Yâ Resûlallah! Kalk ve sol yanıma otur." dedi. Resûlullah (s.a.v.) denileni yaptı. Hz. Hatice (r.a.):

- "Onu hâla görüyor musun, burada mı? diye sordu. Resûlullah (s.a.v.) de:

- "Evet" dedi. Hz. Hatice (r.a.):

- "Yâ Resûlallah! Kalk sağ yanıma otur." dedi. Resûlullah (s.a.v.) denileni yaptı. Hz. Hatice (r.a.):

- "Hâla, burada mı? diye sordu. Resûlullah (s.a.v.) de:

- "Evet" dedi. Hz. Hatice (r.a.):

- "Yâ Resûlallah! Kalk bacağımın üstüne otur." dedi. Resûlullah (s.a.v.) onun dediğini yaptı. Hz. Hatice (r.a.) tekrar sordu:

- "Hâla, burada mı?" Resûlullah (s.a.v.) de:

- "Evet" dedi. Bunun üzerine Hz. Hatice başını açarak, başörtüsünü yere attı ve sordu:

- "Yâ Resûlallah! Hâla, burada mı?" Resûlullah (s.a.v.):

- "Hayır" dedi. Hz. Hatice (r.a.) şöyle dedi:

- "Yâ Resûlallah! Sana gelen şey üzerinde sebât et. Allh'a yemin ederim ki, o melektir, şeytan değildir.¹

¹ Siret-i İbn Hişam, c.1, sh.316

Allah, peygamberlikle görevlendirince Hz. Muhammed'e insanlara şu gerçekleri bildirmesini emretti:

- Allah birdir.
- Muhammed (s.a.v.) O'nun peygamberidir.
- Her şeyi Allah yaratır.
- Herkes, iyi veya kötü yaptıklarından hesaba çekilecektir.

Mekke, Arapların dinî merkeziydi. Burada Kâbe'nin hizmetçileri ve putların görevlileri bulunurdu. Bu sebeple orada islah, yani Hakkı hakim kılma hedefine ulaşmak, diğer yerlerde yapılacak islah hareketlerinden daha çok zor ve şiddetli olacaktı. Bu dava, bela ve musibetlerin sarsmayacağı bir "azim ve sebât"a muhtaçtı. Bu yüzden, Mekke halkını birden nefrete ve karşı çıkmaya sevkedecek bir şekilde bürünmemesi için, önceleri davetin gizli yapılması gerekiyordu. Bu davranış hikmetli bir hareket şeklidir.

Bu sebeple, Resûlullah (s.a.v.) ilk önce gizlice insanları İslam'a davet etmeye başladı. Bu da, aynı şekilde davet ve davetçinin içinde bulunduğu şartlara göre hareket etmesini gerektiren bir örnektir ve sünnettir.²

Peygamberimiz'in eşi ve mü'minlerin annesi Hz. Hatice (r.a.), samimi dostu Hz. Ebû Bekir (r.a.), henüz çocuk olan Hz. Ali ve azatlı kölesi Hz. Zeyd (r.a.) bu davete ilk uyanlar oldular. Resûlullah (s.a.v.)'in davette ilk hedefi yakınlarıydı. Eşi, en yakın arkadaşı, amcasının oğlu ve hizmetçisi. Bu durum, davetin kadın-erkek, efendi-köle ayırt etmeden yapılması gerektiğini ortaya koyuyordu.

Gizli davet döneminde Hz. Ebû Bekir (r.a.)'ın aracılığıyla; Hz. Osman b. Affan, Hz. Zübeyr b. Avvam, Hz. Abdurrahman b. Avf, Hz. Sa'd b. Ebi Vakkas, Hz. Talha b. Ubeydullah (r.anhum) da gizlice müslüman oldular. Bu ilk dokuz kişiye "**Sâbikûn-i İslam - İlk Müslümanlar**", adı verilir.³ İslam'a gizli davet dönemi üç yıl sürdü.⁴ Sonra Resûlullah (s.a.v.)'e kavmini açıkça davet etme emri geldi.

AÇIK DAVET VE SIKINTILAR

İlk Müslümanlar ibadetlerini evlerinde gizli yapıyorlardı. Peygamberliğin dördüncü yılında şu ayet indirildi:

فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ (٩٤)
إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ (٩٥)

"Sana emredilene açıkça ortaya koy. Müşriklere aldırma! O alay edenlere karşı biz sana yeteriz."⁵

² El-Esas Fi's-Sünne, Said Havva, C.1, sh.297-298

³ Peygamberimiz Hayat ve Daveti, Safiyürrahman Mübârek Furi, sh. 86

⁴ a.g.e. İbn Hişam, C.1, sh.348

⁵ Hicr, 15/94

Bu ayet, bundan sonra davetin açıktan yapılmasını emreliyordu. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.) Kâbe'ye gitti ve Kureyşlilere:

“Ey insanlar! Ben hepiniz için gönderilmiş Allah'ın elçisiyim. O Allah, göklerin ve yerin sahibidir. Mülk O'nundur. O'ndan başka ilâh yoktur. Hem diriltir, hem öldürür.” dedi. Kureyşliler bu davete ilgisiz kaldılar.⁶ Resûlullah (s.a.v.)'in Kureyş'e yönelttiği açık davet ilk önce kabul görmedi. Çünkü bu müşrikler, akılları taşlaşmış ve karşı olduklarına kaba kuvvet kullanmaktan başka yol bilmeyen cahiliyet insanlarıdır. Rabbimiz bunlar hakkında şöyle buyurmaktadır:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَاذْتَمِعُوا لَهُ ۚ إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ ۗ وَإِنْ يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَنْقِذُوهُ مِنْهُ ۗ ضَعُفَ الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ

“Ayetlerimiz açık açık kendilerine okunduğunda, kâfirlerin suratlarında hoşnutsuzluk sezersin. Onlar, kendilerine âyetlerimizi okuyanların neredeyse üzerlerine saldırırlar. De ki: Size bundan (bu öfke ve huzursuzluğunuzdan) daha kötüsünü bildireyim mi? Cehennem! Allah, onu kâfirlere (ceza olarak) bildirdi. O, ne kötü sondur!”⁷

Bu kişiler, servetlerine kul olmuş, şımarık zenginler ve bâtili seven kimselerdir. Bunlar, Haktan nefret ederler. Çünkü Hak, menfaatten uzaktır.

Resûlullah (s.a.v.)'e:

وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ*

“(Önce) en yakın akrabalarını uyar”⁸ âyeti inince Resûlullah (s.a.v.) **“Safâ”** tepesine çıkarak Kureyş'in ileri gelenlerini çağırdı. Onlara:

- “Ben size şu dağın arkasından bir ordu gelecek diye haber versem, bana inanır mısınız?” diye sordu. Orada bulunanların hepsi birden:

- “Evet, inanırız. Çünkü sen hiç kimseyi kandırmazsın ve asla yalan söylemezsin, eminsin.” dediler. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.):

- “Allah, bana en yakın akrabalarımı uyarmamı emretti, en yakınlarım da sizlersiniz. Sizler “Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur” demedikçe ben ne dünyada ne âhirette, sizin için birşey yapamam. Ama bu kelimeyi söylerseniz, Rabbiniz katından onunla size şefaath edeceğim” buyurunca Ebû Leheb:

تَبَّ لَكَ سَائِرَ الْيَوْمِ، أَلْهَذَا جَمَعْتَنَا؟

-“Yuh olsun sana! Hergün hüsrana uğrayasın! Bizi buraya bunun için mi topladın?” diyerek, Resûlullah (s.a.v.)'e hakaret etti, ve kalkıp gitti. Hatta eline bir taş alarak Resûlullah (s.a.v.)'e atmayı bile düşündü. Bunun üzerine şu sure indi:⁹

⁶ Fıkhu's-Sîre, Muhammed Gazâlî, sh.111

⁷ Hacc, 22/72

⁸ Şuâra Sûresi - 214. âyet

* Ebu Leheb'in bu sözü bir yemek davetinde söylediği rivayeti de vardır.

⁹ Hak Dini Kur'an Dili, Elmalılı M. Hamdi Yazır, C.9, sh.247-249

تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ [۱۱۱:۱] مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ [۱۱۱:۲] سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ
[۱۱۱:۳] وَأَمْرًا أَنَّهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ [۱۱۱:۴] فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ [۱۱۱:۵]

“Ebû Leheb’in iki eli kurusun! Kurudu da. Malı ve kazandıkları ona fayda vermedi. O, alevli bir ateşte yanacak. Odun taşıyıcı olarak ve boynunda hurma lifinden bükülmüş bir ip olduğu halde karısı da (ateşe girecek).”¹⁰

Ebû Leheb’in Peygamber (s.a.v.)’e karşı tavırları:

- Peygamber (s.a.v.), Safâ tepesinde Kureyş’in ileri gelenlerini çağırıp; “Ey Lüey oğulları, Ey Gâlip oğulları, Ey Kilâb oğulları!” diye nida edince, Ebû Leheb, her defasında; “İşte filân sana geldi. Onlara verecek neyin var?” diyerek alay ederdi.
- Resûlullah (s.a.v.); amcalarını dâvet eder, onlara bir kaptı yemek ikram ederdi. Ebû Leheb bunu beğenmeyip: “Bizim herbirimiz bir koyun yeriz” diyerek alay ederdi. Ancak yedikleri yemekle doyarlardı, yine de yemek bitmezdi.
- Resûlullah (s.a.v.), insanları İslâm’a dâvet ederdi. Ebû Leheb “Senin yanında onlara verecek ne var ki?” diyerek alay ederdi.
- Ebû Leheb, Resûlullah (s.a.v.)’e “Ben İslâm’ı kabul edersem bana ne var?” diye sorunca, Resûlullah (s.a.v.) de; “Müslümanlara ne varsa sana da o var” diye cevap verdi. Ebû Leheb: “Beni onlardan üstün tutmayacak mısınız?” deyince, Resûlullah (s.a.v.): “Hayır” cevabını verdi. Ebû Leheb de; “Benimle başkasının eşit olacağı bu dine yuh olsun” diyerek İslâm’a hakaret etti.
- Ebû Leheb, Peygamber (s.a.v.) hakkında “O sihirbazdır” diyerek halkı ondan soğuturdu. Resûlullah (s.a.v.) ile görüşmeye gelenler de onunla görüşmeden giderlerdi.

Peygamberimiz (s.a.v.), açık davetinin yanısıra müşriklerin gözü önünde de ibadet ediyordu. Müşrikler ona engel olmuyorlardı. Ancak Peygamberimiz (s.a.v.), Müslümanlarla toplantılarını gizlice yapmayı daha uygun görüyordu. Bu aşamada herhangi bir çatışma ortamının doğmasını istemiyordu. Müslümanlar dağ yollarında gizlice toplanıyorlardı. Birlikte ibadeti de buralarda yapıyorlardı.

Peygamberimiz (s.a.v.), peygamberliğinin beşinci yılından itibaren daha merkezî olan, ancak inkarcıların gözlerinden ve meclislerinden uzak “**Dâru’l Erkam**”ı, Erkam’ın evini ibadet, davet ve toplanma yeri olarak seçti. Bu ev Kâbe’nin çok yakınında, Safa Tepesi’nde idi ve Erkam b. Ebi’l-Erkam’a aitti. Pek çok insan burada İslâm’ı kabul etti. Burası İslâm’ın beşiği kabul edildi. “**Dâr-ul İslam**” adını aldı.

Onlar ki, dudakları ölümsüzlük tasında;
İmzaları, mâverâ yurdu haritasında...

N. Fazıl Kısakürek

¹⁰ Tebbet, 111/1-5

Alınacak Dersler:

1. İslam'ı tebliğ tevhid ile başlanmalı, önce iman, sonra amel telkin edilmelidir.
2. Müslüman, içinde bulunduğu şartlara göre hareket etmelidir. Bu konuda Resûlullah (s.a.v) önder ve örnektir.
3. İnsanları Hakk'a davet, azim, sebât ve sabır gerektirir.
4. Teşkilat merkezlerimizin ve mescitlerimizin, Dârü'l-Erkam'ın şubeleri olduğu şuuruyla hareket edilmelidir.
5. Yakın akrabalarımıza ve komşularımıza davamızı usulüne uygun anlatmalı, teşkilatımızı ve faaliyetlerimizi tanıtmalı, bizi yanlış tanıyanlara, yanlışlıklarını hâl ve davranışlarımızla göstermeliyiz.

Not: Bu hafta;

1. Hicr Suresi 94. ayeti kerimesini metin ve manası ile birlikte ezberleyelim.

فَأَصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ (٩٤) إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ (٩٥)

*"Sana emredileni açıkça ortaya koy. Müşriklere aldırma! O alay edenlere karşı biz sana yeteriz."*¹¹

2. Bu dersi yakın akrabalarımızla da paylaşalım.

¹¹ Hicr , 15/94